MAXFORD TEACHERS TRAINING COLLEGE

MAXFORD
Making A Difference

Recognised By : ERC, NCTE, Bhubaneswar (Govt. of India)
Affiliated to Maulana Mazharul Haque Arabic and Persian University, Patna
and Bihar School Examination Board, Patna

D.El.Ed.
(Diploma in Elementary Education)
2 Years Course

LEARNING PLAN

Name : ....

Course : D.El. Ed.   *Session : 20 .... - 20 ....*   *Class Roll No. ....*

Subject : ....

MAXFORD TEACHERS TRAINING COLLEGE

BHAKHRI, PABHERI, DHANARUA, PATNA-804451

City Office : New Azimabad Colony, Near Banwari Chowk, Patna-6

Web.: www.maxfordteacherstrainingcollege.com

E-mail : maxfordpatna@gmail.com

Mob. : 9334358855, 7979789562

Leadership Service Knowledge

MAXFORD

Making A Difference

MAXFORD TEACHERS TRAINING COLLEGE

BHAKHRI-PABHERI, P.O.-BHAKHRI, BLOCK-DHANARUA, PATNA-804451

INDEX

Date	Title	Page No.	Teacher's Sign./Remarks

LEARNING PLAN

Teacher's Name :			Date :
Class :	Period :		Subject:
Unit :		Topic :	

Review of the pre-understanding of the topic

Student's pre-understanding of the topic or the content:
Are the students familiar with the topic which is to be taught? Are the matters discussed in the topic related to the immediate environment of the children? How or how not?

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Teacher's pre-understanding of the topic:
Have you read or taught this topic before? Do you think that you have the proper understanding of the topic so that you can teach it to your students?

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

The relation of the topic with the curriculum/syllabus

Which objectives / points of the curriculum / syllabus is this topic related to? Which other subject / units of this class is this topic related to? Is this topic included in the curriculum of the earlier classes? How?

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Developing Learning Plan of the topic:

Description of the topic / sub-topic and the importance of its learning :

Write a brief introduction of the topic / sub-topic based on your understanding of the lesson. Then critically analyse why should this be taught to the children? What important knowledge is inherent in this topic? Which dimensions of child's development will it specifically effect?

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Pedagogic choice of Method/Methods of teaching and Learning	**Some Suggestive example**	
....	Experiment	Discvery
....	Play	Role - Play
....	Group Discussion	Excursion
....	Group Work	Art-based teaching
....	Individual Work	Reading-writing
....	Question-answer method	

PLANNING

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Point of Observation	Observer's Comments: Description of the class as observed by the observer. Note down exactly whatsoever is happening in the class ....

Points of Review

Review of the teaching learning process in the classroom with reference to the guiding principles mentioned in NCF 2005, BCF 2008 and NCFTE 2010. What are the other expectations from the trainers? Some important suggestions in this context.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

Some Suggestive example

- Connecting knowledge to life outside the school
- Ensuring that learning is shifted away from rote learning.
- Enriching the curriculum to provide for overall development of the children rather than remaining textbook-centric.
- Making examinations more flexible and integrated into classroom life.
- Nurturing an overriding identity informed by caring concern within the democratic polity of the country.
- Giving importance to rural and regional relevance of Bihar.
- Respecting the individuality and diversity of children.
- To play the role of a professional teacher in the teaching learning process of the class.

सीखने का योजना Learning Plan

शिक्षक/शिक्षिका का नाम .... तिथि ....

कक्षा .... कालांश .... विषय ....

इकाई .... विषय वस्तु का शीर्षक ....

विषयवस्तु से संबंधित पूर्व समक्ष की समीक्षा Review of the pre-understanding of the topic

विद्यार्थियों का विषयवस्तु से संबंधित पूर्व-समझ

क्या जो पढ़ाये जाने वाले शीर्षक है उससे बच्चे पहले से परिचित है? क्या विषय के अंदर चर्चित बातों के परिवेश या आस-पास की दुनिया में शामिल है?

....

....

....

....

....

....

....

शिक्षक का विषय वस्तु से संबंधित पूर्व-समझ

क्या आपने इस विषयवस्तु को पहले पढ़ा या पढ़ाया है? क्या आपके पास इस विषयवस्तु की पर्याप्त समझ है, जिससे की आप उसे बच्चों को पढ़ा सकें?

....

....

....

....

....

....

....

स्कूली पाठ्यचर्या-पाठ्यक्रम से विषयवस्तु का संबंधः

यह विषयवस्तु इस कक्षा के पाठ्यचर्या-पाठ्क्रम में उल्लेखित किन उद्देश्यों/बिन्दुओं से जुड़ा हुआ है? यह विषवस्तु इस कक्षा के और किन-किन विषयों/इकाइयों से जुड़ा है? क्या यह विषयवस्तु पूर्ववत कक्षाओं के पाठ्यक्रम में भी शामिल है, कैसे?

....

....

....

....

....

....

....

....

विषयवस्तु से शिक्षणशात्रीय योजना का निर्माण — Pedagogical Planning of the Topic

विषयवस्तु /उप विषयवस्तु का विवरण एवं सीखने का महत्वः

पाठ में दिए अनुसार विषयवस्तु का संक्षिप्त परिचय लिखें। फिर चिंतन मनन के माध्यम से यह विश्लेषण भी लिखें कि यह विषवस्तु बच्चों को क्यों पढ़ाया जाना चाहिए? कौन-कौन से महत्वपूर्ण ज्ञान इससे निहित है इमसें और बच्चों के विकास के किन आयामों पर विशेष प्रभाव पड़ेगा?

सीखने-सिखाने की विधि/विधियों का शिक्षणशास्त्रीय चयनः

विषयवस्तु को पढ़ाने के लिए आप किन-किन शिक्षण-विधियों को चुनेंगे? आपने उन्हीं विधियों को ही क्यों चुना, डी.एल.एड. के विभिन्न विषयपत्रों मे दिये गये सिद्धांतों को ध्यान में रखकर विश्लेषण अवश्य लिखें।

कुछ सुझावात्मक विधि	
प्रयोग	खोज
खेल	रोज-प्ले
सामूहिक चर्चा	
समूह कार्य	
एकल कार्य	
पठन-लेखन	
परिभ्रमण	
कला आधारित शिक्षण	
प्रश्नोत्तरी विधि	
आई.सी.टी. मोबाईल? टी.वी, कम्प्यूटर द्वारा	

अवलोकनकर्त्ता की टिप्पणी	(शिक्षण के दौरान किया जाने वाला कार्य)
अवलोकनात्मक बिन्दु	अवलोकनकर्त्ता के द्वारा कक्षा का आँखोदेखी वर्णन। जो कुछ भी कक्षा में घटित हो रहा है, उसे सीधे-सीधे दर्ज करना।
समीक्षात्मक बिन्दु	कक्षा में जो कुछ भी घटित हुआ उसपर एन सी एफ-2005, बी सी एफ-2008 व एन सी एफ टी ई-2010 द्वारा सुझाये गए मार्गदर्शक सिद्धांतों के आलोक में समीक्षात्मक टिप्पणी। प्रशिक्षु से और क्या-क्या अपेक्षा की जा सकती है। इस संदर्भ में कुछ महत्पवूर्ण सुझाव।

सीखने की विधि/विधियों तथा शिक्षणशास्त्र का संक्षिप्त विवरण	Functional Plan
योजना	

शिक्षक/शिक्षिका द्वारा स्वमूल्यांकन के सुझावात्मक बिन्दु (शिक्षण के बाद किया जाने वाला कार्य)
कितने विद्यार्थियों ने सवाल पूछे? विद्यार्थियों द्वारा पूछे गए प्रमुख सवाल क्या थे? क्या उन सवालों के उत्तर को कक्षा में अच्छी तरह समझाया गया, या फिर अगली कक्षा में उनपर बात करनी होगी? ....
क्या जिन विद्यार्थियों को विशेष सहायता या अनुपूरक शिक्षण की जरूरत है, उनकी पहचान मैंने की? ....
विषयवस्तु के शिक्षण में मैंने किन शिक्षण अधिगम सामग्रियों (टी.एल.एम) का प्रयोग किया? उनकी क्या उपयोगिता रही? ....
क्या विद्यार्थियों ने उन उद्देश्यों को समझा जिसके लिए यह विषयवस्तु थी, इसका मूल्यांकन मैंने किया कि नहीं? ....
शिक्षण के दौरान मुझको कक्षा में क्या किसी परेशानी का सामना करना पड़ा? इस विषयवस्तु को यदि दुबारा पढ़ाना हो तो मैं सीखने की योजना में क्या बदलाव करूँगा/करूँगी? ....
इस विषयवस्तु से संबंधित ऐसे सवाल जिन्हें अपने संस्थान के विषय-विशेषज्ञ तथा मेंटर से चर्चा करने की अपेक्षा है। ....
कोई अन्य टिप्पणी ....

LEARNING PLAN : سیکھنے کا منصوبہ

علم/معلّمہ کا نام	تاریخ

درجہ:	رول نمبر:	موضوع:

	عنوان:

عنوان سے متعلق قبل سمجھ کی اعادہ: Review of the pre-understanding of the topic

طلبا کا مواد مضمون سے متعلق سابقہ سمجھ:

کیا جو پڑھائے جانے والے عنوان ہیں، ان سے طلبا، پہلے سے واقف ہیں؟ کیا مواد مضمون کے اندر بیان کی گئی باتیں طلبا کے ماحول سے یا آس پاس کی دنیا میں شامل ہے؟ کیسے یا کیسے نہیں؟

....

....

....

....

معلم کا مواد مضمون سے متعلق سابقہ سمجھ:

کیا آپ نے اس مواد مضمون کو پہلے پڑھا یا پڑھایا ہے؟ کیا آپ کے پاس اس مواد مضمون کی مناسب سمجھ ہے، جس سے کہ آپ اسے بچوں کو پڑھا سکیں؟

....

....

....

....

اسکولی درسیات، نصاب سے مواد مضمون کا تعلق:

یہ مواد مضمون اس درجہ کے درسیات، نصاب میں بیان کردہ کن مقاصد/نکات سے جڑا ہوا ہے؟ یہ مواد مضمون اس درجہ کے اور کن کن مضمون/اکائی سے جڑا ہے؟ کیا یہ مواد مضمون سابقہ درجات کے نصاب میں بھی شامل ہے، کیسے؟

....

....

....

....

مواد مضمون کے فن تدریس منصوبہ کی تعمیر: Pedagogical Planning of the topic

مواد مضمون/ذیلی مواد مضمون کا بیان اور سیکھنے کی اہمیت:

درس میں دیئے مطابق مواد مضمون کا مختصر تعارف لکھیں۔ پھر غور وفکر کے توسط سے یہ تجربہ بھی لکھیں کہ یہ مواد مضمون بچوں کو کیوں پڑھایا جانا چاہئے، کون کون سے اہم علوم شامل ہیں اس میں اس سے بچوں کے فروغ کے کن پہلوؤں پر خاص اثر پڑے گا۔

سیکھنے۔سکھانے کے اصول/اصولوں کے فن تدریس کا انتخاب	کچھ طریقوں کے مشورے
مواد مضمون کو پڑھانے کے لئے آپ کن کن تدریسی اصولوں کو منتخب کریں گے؟ آپ نے انہیں اصولوں کو ہی کیوں منتخب کیا۔ D.El.Ed کے مختلف پرچوں دار فہرست میں دیئے گئے اصولوں کو دھیان میں رکھ کر تجزیہ ضروری لکھیں۔	عمل تحقیق کھیل رول۔پلے اجتماعی مذکراہ اجتماعی کام انفرادی کام پڑھائی۔لکھائی سیروتفریح فن پر مبنی تدریس سوال وجواب کے طریقے آئی۔سی۔ٹی۔ موبائل، ٹی وی، کمپیوٹر کے ذریعہ

سیکھنے کا طریقہ، اصولوں اور تعلیمی طریقہ کا مختصر خلاصہ	Functional Plan
خیال میں رکھنے، شامل کرنے لائق نکات	منصوبہ
کیا بچوں کے ماحول کو دھیان میں رکھا گیا ہے؟ آپ کس طرح کی مثالوں کو پیش کریں گے۔ بچوں کو خود سے سیکھنے کا کتنا موقع ہے؟ انہیں سوال پوچھنے کا کتنا موقع ہے؟ سیکھنے۔سکھانے کا شرح اوقات کیا ہے؟ ایک سوال کا کتنا وقت اساتذہ کے متحرک ہدایت میں گزرا اور کتنا وقت بچوں کے آزاد خیالی اور کام کرنے میں صرف ہوا؟ کیا چرچہ میں سماجی تہذیبی، سیاسی وغیرہ مدعوں کو شامل کرنے کی امید ہے؟ این۔سی۔ایف۔2005 اور بی۔سی۔ایف 2008 میں مذکورہ نکات کا کتنا خیال رکھا گیا ہے؟ کیا منصوبہ میں سماجی اور آئینی قدروں کو شامل کرنے کی امید ہے؟ کیا مسلسل اور جامع تعین قدر کا کوئی عمل بھی ساتھ ساتھ چل رہی ہے؟ اس منصوبہ کے عمل میں آپ کون کون سی مسائل درپیش آسکتے ہیں؟ اس منصوبہ میں کتنا لچیلاپن ہے؟ یا درج کے ماحول کے مطابق اس منصوبہ میں تبدیلی کی کتنی امیدیں ہوسکتی ہیں؟ کیا اس منصوبہ میں جنسی احساس کا خیال رکھا گیا ہے؟ کیا درجہ کے آخر میں دہرانے کی کوئی ضرورت ہے؟ اگر ہاں تو کیسے کریں گے؟ اس مواد مضمون کے لئے کس طرح کا گھریلو کام مفید ہوگا؟	....

معلم/معلمہ کے ذریعہ خود مختاری کے سمجھاؤ کے نقطہ	(تدریس کے بعد کیا جانے والا کام)

کتنے طلبا نے سوال پوچھے؟ طلبا کے ذریعہ پوچھے گئے اہم سوال کیا تھے؟ کیا ان سوالوں کے جواب کو درجہ میں اچھی طرح سمجھایا گیا، یا پھر اگلی درجہ میں ان پر بات کرنی ہوگی؟

....

....

....

کیا جن طلبا کو مخصوص امداد یا اضافی تدریس کی ضرورت ہے، ان کی پہچان میں نے کی؟

....

....

....

مواد مضمون کے تدریس میں، میں نے کن معاون تدریسی اشیا (ٹی ایل ایم) کا استعمال کیا؟ ان کی کیا افادیت رہی؟

....

....

....

کیا طلبا نے ان مقاصد کو سمجھا جس کے لئے یہ مواد مضمون تھا؟ اس کا احتساب میں نے کیا کہ نہیں؟

....

....

....

تدریس کے دوران مجھ کو درجہ میں کیا کسی پریشانی کا سامنا کرنا پڑا، اس مواد مضمون کو اگر دوبارہ پڑھانا ہو تو میں سیکھنے کے منصوبہ میں کیا تبدیلی کروں گا/کروں گی۔

....

....

....

اس مواد مضمون سے متعلق ایسے سوالات جنہیں اپنے ادارے کے نصاب۔ ماہر مضمون اور مینٹر سے گفتگو کرنے کی امید ہے۔

....

....

....

کوئی دیگر تبصرہ:

....

....

....

مشاہدہ کرنے والے کا تبصرہ: (تدریس کے دوران کیا جانے والا کام)

مشاہدہ کرنے والے کے ذریعہ درجہ کی عینی تبصرہ۔ جو کچھ بھی درجہ میں ہو رہا ہے اسے سیدھے سیدھے درج کرنا۔

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

درجہ میں جو کچھ بھی ہوا، اس پر این سی ایف۔2005 بی سی ایف۔2008 اور این سی ایف ٹی۔2010 کے ذریعہ بتائے گئے رہنما اصولوں کی روشنی میں تجرباتی تبصرہ۔ شاگرد سے اور کیا کیا امید کی اسکتی ہے، اس موضوع پر کچھ اہم سجھاؤ۔

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

چند رہنما اصول

- بچوں کے وجود اور تنوع کا احترام کرنا۔
- ایک پیشہ ور معلم/معلمہ کی شکل میں درجہ کے سیکھنے سکھانے کے عمل میں کردار ادا کرنا۔
- تنقیدی غور وفکر کی حوصلہ افزائی کرنا۔
- بہار کے علاقائی اور دیہی پس منظر کو اہمیت دینا۔
- درجہ میں جمہوری مزاج کی ماحول سازی کرنا۔
- علم کو اسکول کے باہری زندگی سے جوڑنا۔
- اس بات کو یقینی بنانا کہ پڑھائی رٹنے والے نظام سے آزاد ہو۔
- درسیات کی اس طرح تیاری کرنا کہ وہ بچوں کے چہار رُخی فروغ کے مواقع مہیا کروائے۔
- بجائے اس کے کہ وہ درسی کتاب پر مرکوم ہو کر رہ جائے۔
- امتحان کو نسبتاً زیادہ لچیلا بنانا اور درجہ کی سرگرمیوں سے جوڑنا۔
- ایک ممکنہ شناخت کا فروغ جس میں صوبہ کے جمہوری نظام تحت قومی افکار بھی شامل ہوں۔